

A megjelölt bevétel és kiadás összege a francia állam-erdők kedvező viszonyairól tanuskodik, melyhez részünkről még csak annyit teszünk, hogy Franciaország erdészete megérte azon boldog kort, melyben fáját az erdőben tövön adhatja el. (B.)

Adat a magyarországi erdők XVI-ik századbeli kezeléséhez.

Az erdészetről általában véve tagadhatatlan, hogy mint a földmivelés egyik fontos ága még csak fiatalabb korát éli, mai tudományos kifejlődöttsége pedig éppenséggel csak az újkor vívmányának tekinthető, legkiváltképen hazánkban, hol ezelőtt néhány évtizeddel alig létezett szakszerű erdőkezelés, s az erdészet mint szaktudomány ugyszólván ismeretlen volt. Igaz, hogy a nagy közönségnek, hogy úgy fejezzem ki magamat, jóformán még ma sincsen kellő érzéke az erdészet iránt, s ennek kiváló fontosságát, szükségességét nálunk még nem igen szokták méltányolni, de ez már csak időkérdés, és be is fog következni; sőt hiszem és reményelem, hogy úgy mint Németországban, az erdészet maholnap nálunk is, a mivelte közönség hajlamát nagy mértékben nyerendi meg, s ifjúságunk egy része idővel majd szivesebben fog az erdészeti pályára lépni, mintsem az országot jelenleg ügyvédekkel elárasztó, s a komoly foglalatosság mellett nem annyi élvezetet nyújtó jogi pályára. Mi jelenleg korántsem dicsekedhetünk még országszerte általánosan gyakorlatban levő szakszerű erdőkezeléssel, sőt rengeteg erdőségeink nem csekély része jelenleg, fájdalom, inkább a kiaknáztatás sanyaru sorsában részesül; évszázadokon át felhalmozott tőkénk kérelhetlenül értékesítettik, a mi ellen nem volna ugyan kifogásunk magában véve, hanem inkább csakis ezen értékesítés fogamatosságát

sára nézve volna ellenvetésünk, és pedig indokolt, de jelen soraimnak nem célja ezen kizsákmányoló erdőkezelést ecsetelni, átmeneti korszaka ez erdeinknek, s ha károkkal jár is, mégis legnagyobb részt kijavíthatók lesznek ezek, s lesz reá gondjuk az erdőtulajdonosoknak, hogy újra jövedelmezővé tegyék egykori rengetegek kopár vagy hasznot nem adó területeit.

Tudjuk, hogy hajdan nem annyira a nagymérvű favágatás, mint inkább az okszerűtlen legeltetés okozta volt az erdei károkat, melyek gondatlanság folytán sok helyt immár javíthatatlanok, de hogy ezen hanyagság nem uralkodott légyen mindennütt s mindenkor hazánkban, s hogy a tilos erdők szigorú felügyelésére régen mult időkben is nem csekély gond volt fordítva, erről tanuskodik az alábbi okmánykivonat, melyet „curiosum“ gyanánt azon oknál fogva véltem közlendőnek, mert régi culturális viszonyainkra vonatkozó illetén adat a legkritikábbak közé tartozik. Nem szándékom a tisztelt olvasót ezen okmány egész terjedelmével megismertetni, minthogy tartalma nagyobb részt nem erdészeti ügyekre vonatkozik, s nem illene az „Erdészeti Lapok“ keretébe, ezért csakis kivonatban sorolandom elő ezen okmány azon pontjait, melyek az erdők őrzésére, a vadászatra s halászatra vonatkoznak. Az okmány egy, az eredetiről a 18-ik század elején készült, helylyelközzel hibás másolat, tartalma rövid kivonatban következő.

A hazai történelmünkéből ismeretes Gersei Petheő család nyolcz tagja, 1562-ben Februárius 10-én Rezi várában egyeséget köt. Az egyesség Tátika, Rezi, s Keménd váraikra, továbbá a Keszthelyi, Tomaji, Fenéki és Faludi birtokaikra, s ezeknek tartozékaira vonatkozik.

Először is Tátika várnak őrzéséről sat. szólván, ezzel kapcsolatban, tehát nyilván Tátika vár tartozékait értve, így szól az okmány: „hol kinek az mi jobbágyinknál lévő vadat, akármi vadat tanálhat az tisztartó vagy erdőőrző, vehessen

azon egy forintot az tisztartó, és az ő földesura husz forintot; hol kinek idegen ember lenne, kinél akármi vadat tanálnának, hát úgy büntesse az tisztartó, a mint akarja, kiváltképen ha tüzet vet az erdőben, ugyanezen birsága legyen“.

„Item. Ismét alkudtunk így meg, mind egyenlő akaratból: miért-hogy károssok voltunk az föld dolgában, hogy legyen minden falunkban hat esküdt ember, ki hit szerint mindenütt az helyeknek (házhelyek-sessiók,) rétit és földét kimutassa, és az kárttevőktől hiven az erdőt őrizze, kik az erdőben vadásznának, vagy tüzet vetnének, vagy egyéb pusztaságot szerznének: tartozzanak az hat hites ezen hit szerint minden helyeknek rétit és földét az tisztartóknak kimutatni, és az erdő kárát is megmondani, hol pedig az esküdt vagy illy kárt, vagy hely-földet elhalgatna, az tisztartó azon vehessen egy forintot, és az ura negyvent minden okvetetlen“.

„Item. Ismét alkudtunk meg, hogy Keszthelyt, Tomajt, Fenékben, Faludon valamennyi halász vagyon, ki mi vizünkben az Balatonban vagy akár hol halászna, tartozzanak minékünk minden csötörtökön annyi halat adni, a mint az eleink ideiben adtak mindenféle halban, mindenféle halász ugymint: vonósok, hálósok, és könnyühálósok, varsások, vészesek és mindenféle halászok, és chez legyen egy esküdt ember,“ sat. (ennek kötelessége volt arra ügyelni, hogy az osztályos atyafiaknak igazságosan szolgáltatassék ki az őket illető rész), „hol az halászok vagy az esküdtek ebben valami vétket mivelnének, hogy ezt meg nem adnák, hát az minden okvetetlen husz forintot vegyenek az urak (értsd, a halászokon vagy az esküdteken) és ezbül egy fog-(feő?) hálót vegyenek, kivel mindent tartsák (t. i. melylyel mindnyájuknak halászszanak)“.

Rezi és Keménd várak ellátásáról s fentartásáról, továbbá a szállókról, hegyvámaikról, s a bormérésről szólván, folytatólag, tehát nyilván az ezen várakhoz tartozó erdőkre vonat-

kozólag így hangzik az okmány. „Ismég alkudtunk mind egyenlőképpen így meg: az mi tiltott erdőnk, hol volnának, mindenütt, miért hogy ez ideig sok és jeles károssok voltunk az erdők pusztításában, égetésében és semmi vad (így) elpusztulásában: hogy az megnevezett várainkba való tisztartók és porkoláb mindenütt őrizték az megnevezett tiltott erdőket mindenektől, mind mi jobbágyinktól és mindenektől, kiváltképpen az idegenektől és az ő őrizéséért és munkájáért az megnevezett tisztartóknak vagy drabantoknak adtunk illy hasznot és hatalmat, hogy az kik követetlen az megnevezett tiltott erdőben mennének puskával, vagy egyéb akármí móddal, kivel az vadnak ártására volna, vagy úgy mint az erdőnek pusztasága lenne, úgy égetné, vehessenek az megnevezett tisztartók, az mi jobbágyunkon akár melyikén ki légyen száz (?) frt birságot, és adja az ember az ő földesura kezében, hol penig illy móddal követetlen valami idegen ki földiét talál benne, vehessen az rajta az mit ő maga akar“. Végre kötelezik magukat a felek, ezen pontok akármelyikének megszegése esetében, „két száz forint birságot fizetni, minden pörpatvar nélkül“. Az okmány vége így hangzik: „a várakrúl való szerződést csak végeztük esztendő korig, akkor az időhez tartjuk magunkot, de az több végezés megmaradjon köztünk. Ez költ Reziben, Februárius tized napján 1562.“ Következnek az aláírások.

Szerémi.

Elnöki felhívás a Deák Ferencz alapítvány ügyében.

Az Országos Erdészeti-Egyesület Budapesten megtartott múlt évi rendes közgyűlése által a „Deák Ferencz alapítvány“ tárgyában hozott szabályok szerint ezen 10.000 frtra terjedő alapítvány, az egyesület részéről teljesített évi tőkésítésen kívül még az e célra terjedő magán-adakozásokból létesítendő.